

DE VIERSPRONG

DE KALKBRANDERIJEN IN ALPHEN

en verder o.a.: **WAGENMAKERSFAMILIE
VAN 'T RIET**

**VAN GENDERENSTRAAT EN
HAAR BEWONERS**

**GESCHIEDKUNDIG TIJDSCHRIFT
ALPHEN AAN DEN RIJN**

24E JAARGANG NR. 92 AUGUSTUS 2007

De VIERSPRONG

GESCHIEDKUNDIG TIJDSCHRIFT

Uitgever:

Stichting 'De Vergulde Wagen',
Van Boetzelaerstraat 48,
2406 BG Alphen aan den Rijn,
tel. 0172 424048

E-mail adres:

deverguldewagen@hetnet.nl

Redactie:

Mevr. M.E. de Haan,
Mevr. M.W. Langeveld-Turkenburg,
Mevr. M.M. van Meggelen-Alblas,
P. Leeftang en J.Ph. Labordus.

Redactie-adres en inzending kopij:

Redactie van 'De Viersprong',
p/a Groenoord 66, 2401 AG Alphen aan den Rijn,
tel. 0172 444322.

Ingezonden kopij kan door de redactie worden
geweigerd, resp. worden bewerkt en/of ingekort.

Prijs:

Losse nummers van 'De Viersprong' zijn
verkrijgbaar bij de Stichting 'De Vergulde Wagen',
Van Boetzelaerstraat 48, 2406 BG
Alphen aan den Rijn, tegen betaling van € 4,50
plus eventuele portokosten en bij de Alphense
boekhandels en de VVV.

Verschijsning:

'De Viersprong' verschijnt viermaal per jaar.
Oplage: 1700 exemplaren.

ISSN: 1381-0243

Vormgeving, druk en verzending:

Vis-Offset, Alphen aan den Rijn.

Advertenties:

Stichting 'De Vergulde Wagen',
Van Boetzelaerstraat 48,
2406 BG Alphen aan den Rijn.
Tarieven op aanvraag.

Opgave nieuwe leden van de Historische Vereniging:

Nieuwe leden kunnen zich aanmelden bij de
secretaris van de Historische Vereniging,
Van Boetzelaerstraat 48,
2406 BG Alphen aan den Rijn.
E-mail: deverguldewagen@hetnet.nl

De contributie bedraagt € 16,- per jaar, inclusief toezending van 'De Viersprong'.

Postbank nr. 3909909 t.n.v. Historische
Vereniging Alphen aan den Rijn. Wacht met
betaling; u ontvangt een acceptgiro thuis.

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap geldt per kalenderjaar en wordt
automatisch verlengd.
Opzeggen van het lidmaatschap moet uiterlijk
vier weken voor het einde van het kalenderjaar
geschieden.

Inhoud

Kalkbranderijen in Alphen

A.J.J. van 't Riet

61

Lezingen

68

Column

H.J. Habermehl

68

De Alphense tak van kaas- en ijshandelaren van het geslacht
Verkleij, deel II

P. Leeftang

69

Wagenmakersfamilie Van 't Riet

Een verdwenen beroep in de Hoofdstraat

P. Leeftang

79

Mijn herinneringen aan de Van Genderenstraat en haar
bewoners

Nely Snel-van Gemeren

85

Bij het afscheid van Marx' Boekhandel en
Kantoorinrichting; De Gouden Vulpen

Klaas Koren

91

Varia

92

Begunstiging:

Het is mogelijk de Historische Vereniging en/of de Stichting
'De Vergulde Wagen' algemeen of op onderdelen te
begunsten.

U kunt een schenking doen in geld en/of goederen of de
Vereniging en/of de Stichting opnemen in uw testament.

Op schenkingen en legaten is artikel 24 lid 4 van de
Successiewet van toepassing.

Adressen:

Historische Vereniging Alphen aan den Rijn,
Van Boetzelaerstraat 48, 2406 BG Alphen aan den Rijn, tel. 0172 424048,
(alleen tijdens de openingsuren van 'De Vergulde Wagen' bereikbaar).
E-mail: deverguldewagen@hetnet.nl, website: www.histveralphenadrijn.nl
Postbank nr. 3909909, Rabobank nr. 30.16.14.008

Stichting 'De Vergulde Wagen',
Expositieruimte, Erfgoedwinkel en Archief

Van Boetzelaerstraat 48, 2406 BG Alphen aan den Rijn, tel. 0172 424048
Open: woensdag van 14.00 tot 16.00 uur en zaterdag van 11.00 tot 16.00 uur.
E-mail: deverguldewagen@hetnet.nl
Rabobank nr. 39.16.33.643, Fortisbank nr. 89.27.10.284.

Stichting 'Vrienden van De Vergulde Wagen', voor **schenkingen en legaten**
Loenhorst 11, 2402 LV Alphen aan den Rijn, tel. 0172 422092.
E-mail: graafd@wxs.nl, Fortisbank nr. 89.27.19.427.

Wagenmakersfamilie Van 't Riet

P. Leeflang

Een verdwenen beroep in de Hooftstraat

Hier volgt het verhaal dat werd opgetekend uit de monden van Jan Bartholomeus en Bartholomeus Willem van 't Riet, de laatsten van het geslacht van wagenmakers in de Hooftstraat. Het artikel is aangevuld met eigen onderzoekbevindingen en met informatie van anderen, onder wie dr. A.J.J. van 't Riet en J. van Bodegraven.

Inleiding

Van 't Riet was niet de eerste wagenmaker in de Hooftstraat. Zijn voorganger, Jacobus van Vulpen, werd op 23 mei 1831 geboren te Driebergen en kwam in mei 1865 met zijn vrouw, Elizabeth van den Brink, en hun twee kinderen uit Kesteren naar Oudshoorn. Hij was smid en rijtuigmaker van beroep en vestigde zich in de Hooftstraat nr. 279. Jacobus overleed te Oudshoorn op 11 december 1903. Daarvoor had hij het bedrijf reeds overgedragen aan zijn zoon, Antonie Lukas van Vulpen.

Antonie werd op 24 juli 1860 in Kesteren geboren en kwam in 1865 met zijn ouders naar Oudshoorn. Hij groeide op in deze gemeente en trof daar zijn aanstaande vrouw, Maartje Sprey, dochter van de Alphense houthandelaar Jacob Sprey. Maartje werd op 12 november 1865 te Koudekerk geboren. Het huwelijk werd op 30 november 1905 te Alphen gesloten.

Het echtpaar woonde aan de Hooftstraat nr. 279; Van Vulpen had in dit pand zijn smederij. Tegelijkertijd dreef hij op de nrs. 216-218, aan de landzijde van de Hooftstraat, een wagenmakerij. In 1905 liet Antonie zijn woonhuis

Afb. 1: Hooftstraat nrs. 279 en 281: de oude smederij van A.L. van Vulpen. In de deuropening Maartje Sprey; geheel rechts staat Arie de Wit, de opvolger van Van Vulpen (foto, coll. J.A. Henry).

en smederij vernieuwen en er werd achter het pand, met uitzicht op de Rijn, een serre gebouwd.¹ In 1908 kreeg hij toestemming voor het bouwen van een nieuw woonhuis met schuur en erf en daarnaast een werkplaats voor de wagenmakerij.² Nadat Antonie op 28 december 1918 was overleden, kwamen deze percelen aan zijn weduwe.

Maartje van Vulpen-Sprey verhuurde de smederij aan Arie de Wit, die de inventaris van haar overnam. Van deze De Wit weten we dat hij vrijgezel was, in december 1913 vanuit Gouda naar Oudshoorn kwam en in een kosthuis woonde. Het is niet duidelijk of hij in 1913 al als knecht bij Antonie van Vulpen kwam werken.

In 1935 droeg De Wit de inventaris van de smederij over aan Adrianus van Bodegraven, geboren op 10 september 1911 te Reeuwijk. Deze kwam in 1935 naar Alphen aan den Rijn en woonde van 22 september 1936 tot 4 september 1957 met zijn gezin op nr. 279. In 1943 liet hij de smederij verbouwen.

Arie de Wit keerde in februari 1936 terug naar Nieuwerkerk aan den IJssel, waar hij op 19 november 1877 was geboren. In 1986 werd het pand nr. 279 opslagruimte voor Ottens Machinefabriek; het is inmiddels afgebroken.

Bij de overdracht van de smederij-inventaris van De Wit naar Van Bodegraven in 1935 werd de volgende correspondentie gevoerd:

De VIERSPRONG

*Alphen aan den Rijn,
Mijnbeer,
Ik ben besloten om de zaak over
te doen op zoo ongeveer deze
voorwaarden die wij op een stukje
op zegel zullen opmaken en die
u dan ondertekent.*

1. U verplicht zich om elk jaar 250 gulden af te lossen, dus als u hier begint bijvoorbeeld op 1 maart 1935, dan moet u op 1 maart 1936 250 gulden aflossen en zoo vervolgens elke jaar [tot]dat de som van 1.750 gulden is voldaan.
2. U bezorgt mij als u hier begint een nieuwe fiets die u wel heeft aangezien u ook rijwielen in voorraad heeft, zoo als u mij gezegd heeft; dan behoeft u van het genoemde kapitaal [van] 1.750 gulden ook geen rente te betalen, dus als u nu op deze voorwaarde in wil gaan en die is toch niet zoo bezwaarlijk, geloof ik, zullen wij het wel eens worden maar zoals u mij vertelde dat u op eigen kost wilde gaan, dat raad ik u ten zeerste af om in de smederij te gaan slapen; dat geeft zo'n armoedig gezicht en er zal

bier nog wel een kosthuis, niet te duur, te krijgen zijn. Want u gaat toch 's zaterdags naar huis. Verder de groeten en uw antwoord verwachtend, w.g. A. de Wit.

Huurkoop contract van Adr. van Bodegraven

Ondergetekende, Adr. van Bodegraven, meester smid, Hoofdstraat te Alphen aan den Rijn verklaart bij deze dat hij van Arie de Wit, meester smid te Alphen aan den Rijn, de smederij inventaris met alle voorraden ijzer heeft overgenomen op één Maart 1935 voor de somma van zeventienhonderd en vijftig gulden, zegge f 1.750, onder de navolgende bedingen: dat ondergetekende verplicht is eenmaal per jaar telkens op één Maart van ieder jaar in mindering van de koopsom twee honderd en vijftig gulden af te lossen, voor het eerst op één maart 1936 en zoo vervolgens ieder jaar tot het gehele bedrag is afgelost. Alphen aan den Rijn, 1 maart 1935 w.g. Adr. van Bodegraven.

Het geslacht Van 't Riet

Voorvader Bartholomeus (Mees) van 't Riet werd op 26 augustus 1848 te Aarlanderveen geboren als zoon van een geslacht van wagenmakers. Hij trouwde op 22 mei 1873 te Bodegraven met Gerrigje Boelen, die aldaar op 27 februari 1851 ter wereld kwam. Mees overleed in zijn wagenmakerij te Abbenes op 17 februari 1908. Uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren; de laatste was Willem Gijsbertus.

Willem Gijsbertus van 't Riet werd op 27 mei 1887 te Abbenes geboren. Hij begon zijn arbeidzame leven in Scheveningen. Daar was een bedrijf dat de houten opbouw van auto's fabriceerde en op elders gebouwde onderstellen installeerde. Hij leerde er het vak van carrosseriebouwer. De auto's werden door het bedrijf in Scheveningen altijd op zondag afgeleverd. Willem weigerde echter om op zondag te werken. *'Dan ga ik naar de kerk of ben ik thuis; zo staat het in de Bijbel'*.

Waarop de baas zei: *'wat zullen we nu krijgen'*. Vervolgens liet hij een andere werknemer opdraven die niet tegensputterde.

Later vroegen zijn kinderen: *'Wat had u gedaan als u ontslagen was? Dan had ik me best gered'*, was Willems antwoord. *'Mijn handen zullen in brood voorzien'*. Hij was een goed vakman en zijn motto was: *'Mijn werk is mijn reclame'*.

Willem leerde het wagenmakersvak in Alphen aan den Rijn, waar hij van 28 november 1916 tot 22 oktober 1917 als 'wagenmakersknecht in opleiding' geregistreerd stond. Wie zijn patroon was, is niet gevonden, maar mogelijk was dat Antonie van Vulpen. Willem woonde toen in de Bloemhofstraat nr. 6. Het is waarschijnlijk dat hij in dat jaar bevriend raakte met Arie de Wit. Dit

Afb. 2: Hoofdstraat nrs. 216-218, eerste werkplaats en woning van W.G. van 't Riet; staande v.l.n.r. dhr. Van Gorkum, vertegenwoordiger van de Ford-dealer, Willem van 't Riet, twee knechten en smid Arie de Wit. Uit het raam kijkt Boukje van 't Riet-van Santen (coll. B.W. van 't Riet).

zou verklaren dat De Wit van 1919 tot 1936 bij de familie Van 't Riet in de kost was en voor Willem het smidswerk deed. Na het vertrek van De Wit uit Alphen ging diens opvolger, Adr. van Bodegraven, ook voor Willem werken.

Willem vestigt zich in Alphen

Willem trouwde op 29 januari 1919 te Wassenaar met Boukje van Santen, die daar op 24 februari 1891 het levenslicht zag. Samen kwamen zij op 31 januari 1919 naar Alphen aan den Rijn. Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren: Gerritje Cornelia (Gré, 1919-1989), Jan Bartholomeus (Jan, 1922) en Bartholomeus Willem (Bart, 1925). De vader van Boukje, Jan van Santen, was aanvankelijk tolbaas, in dienst van baron Schimmelpenninck van der Oye van Kasteel Duivenvoorde te Voorschoten. Toen de tol werd opgeheven is Jan met zijn zonen gaan boeren.

Willem huurde van Maartje van Vulpen het woonhuis met schuur en wagenmakerij aan de Hooftstraat, nrs. 216-218. Aldaar zette hij de wagenmakerij en het carrosseriebouwbedrijf van Antonie van Vulpen voort. Hij veranderde de schuur in een garage waarin hij onderstellen van auto's ging

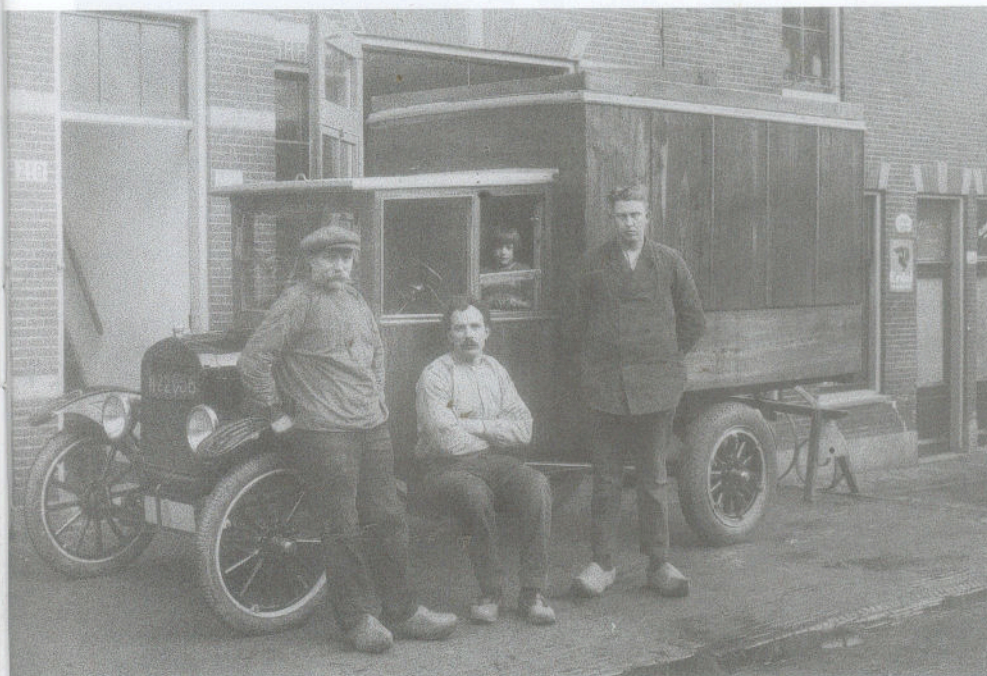

Afb. 3: De oude werkplaats in de Hooftstraat nrs. 216-218. Links Arie de Wit, in het midden kleine Jan (1922) en rechts zijn vader Willem. De anderen zijn knechten (coll. B.W. van 't Riet).

opbouwen. Dit werd in hout uitgevoerd. Mijnheer Van Gorkum vertegenwoordigde de Ford-dealer die de onderstellen leverde; hij had altijd een mooie zwarte hoed op en een grote sigaar in zijn mond (zie foto). Willem werkte aanvankelijk met één knecht, een jongen uit de Martha-Stichting.

In 1924 kocht Willem van de veehouder Adrianus Hogendijk een huis, erf en stal, groot 1.227 m².³ Dit perceel, Hooftstraat nr. 202, bood veel meer ruimte om er zijn beroep

uit te oefenen. In 1926 werd de stal tot magazijn verbouwd. Daarachter verrees in 1928 een houten loods op een betonvloer. In 1932 kreeg Willem toestemming het woonhuis en de werkplaats te slopen en een nieuw woonhuis met bedrijfsruimte te bouwen. Waarschijnlijk had de gemeente hier ook baat bij in het kader van de verbreding van de Hooftstraat, want de nieuwe voor-gevel moest verder van het midden van de weg staan. De architect was W.B. Kroon. De nieuwbouw kostte Willem f 5.000,-; beneden lag een grote voorkamer en daarachter een kamer annex keuken. Daarnaast kwam de werkplaats die ook zijn ingang aan de Hooftstraat had. Er was een directe verbinding tussen de keuken en de werkplaats. Daarachter lag de reeds bestaande loods waar een aantal onderstellen van wagens tegelijk kon worden opgebouwd. Boven het woongedeelte en de werkplaats kwamen vier slaapkamers. Toen later Jan of Bart vroeg hoe hun vader aan het geld kwam dat nodig was geweest voor de nieuwbouw, zei deze: *'s Ochtends om zes uur beginnen, tot 's avonds zes uur doorwerken en dan je administratie en schrijfwerk doen; op zaterdagen ook werken en verder sparen, sparen en nog eens sparen.'* Op 29 juli 1933 verhuisde het gezin Van 't Riet met zijn kostganger Arie de Wit naar Hooftstraat nr. 202. Vanaf die datum had Willem niets

Afb. 4: De opbouw van de vrachtwagen van T.H.B. Vis is voltooid. V.l.n.r. Arie de Wit, Willem van 't Riet, Gré van 't Riet (achter het stuur) en een knecht (coll. B.W. van 't Riet).

De VIERSPRONG

meer met de weduwe Van Vulpen te maken. Jacob Sprey erfde in 1936 Hooftstraat nrs. 216-218; hij zal dit perceel verkocht of verhuurd hebben, want in 1938-'39 woonde hier A. van 't Hoff, koopman in galanterieën. Het pand is inmiddels afgebroken.

Jan en Bart van 't Riet

Jan, Bart en hun oudere zusje Gré werden in het Oudshoornse gedeelte van Alphen aan den Rijn geboren en brachten er hun jeugd door. Jan speelde bij AZC waterpolo in het eerste zevental en Gré speelde in het eerste meisjesteam. Als ze na de Tweede Wereldoorlog uitspeelden in Boskoop of Waddinxveen, reisde het team met de supporters met een boot van Van der Horst en Van der Bijl. Als de boot niet beschikbaar was, gingen men per fiets of vrachtauto. Thuiswedstrijden speelde AZC in het oude zwembad aan de Westkanaalweg. Het water kwam uit het Aarkanaal en was dus niet schoon. De scheidsrechter kon daarom niet zien wat er onder water gebeurde. Tegenstanders bewerkten elkaar met voeten en nagels. Toch was dat een gezellige tijd. Jan heeft ook nog medailles verdiend met wedstrijd-zwemmen. Bart voetbalde liever.

Het zwembad aan het Aarkanaal had al kleedhokjes, maar daar zaten soms vlooiën. Kwamen de jongens met vlooiën thuis, dan moesten ze zich buiten uitkleden en werden de kleren uitgeschud en nagekeken op beestjes. Daarna mochten ze pas naar binnen.

Toen er nog in de Rijn gezwommen werd, kregen de jongens door het vuile water een vette rand om hun nek; moeder Van 't Riet moest ze dan schoon boenen met groene zeep.

Gerard van Dam was de badmeester; hij had ook een sigarenwinkeltje in de Hooftstraat nr. 257. Later kwam Kaltenecker sr. Hij kon mooi schilderen en schreef de zwemdiploma's met prachtige letters. Zoals Kaltenecker de kinderen onder de duim hield, zo werden de jongens Van 't Riet ook opgevoed. Ze hadden een fantastische vader, maar je moest wel doen wat hij zei. Hij leerde zijn kinderen in de Rijn zwemmen met een oude autobinnenband. Later kregen ze een touw om hun middel en werden ze naar de kant getrokken als ze dreigden te verdrinken. Jan en Bart waren geen uitzondering, want alle kinderen uit de buurt leerden op deze wijze zwemmen.

Als er ijs was, konden de jongens achter hun huis de schaatsen aanbinden en eindeloos de polder in schaatsen.

Op zondag gingen Willem en Boukje van 't Riet lopend naar de dienst in Nederlandse Hervormde Kerk aan de Julianastraat, nu de Adventskerk. Willem zette vervolgens zijn kinderen met de roeiboot over zodat ze naar de zondagsschool in gebouw 'Bethel' in de Emmalaan konden gaan, nu de Bethelkerk. Hier werd de jeugd verteld uit de bijbel door onder andere C.A. Bos en T.H.B. Vis. Na een uur moesten ze via de Alphense brug lopend naar huis. De kinderen Van 't Riet genoten onderwijs op de Bijzondere Lagere School, later de Bethlehemschool, aan het Sint Jorisplein. Het hoofd der school was J. Stouthamer. Vervolgens gingen ze naar de Muloschool met de Bijbel, ook aan het Sint Jorisplein.

In de leer

Jan en Bart kwamen op hun veertiende jaar, respectievelijk in 1936 en 1939, van school. Ze waren eerst hulpje bij hun vader en daarna tewerkgesteld bij andere wagenmakers, want vader Willem

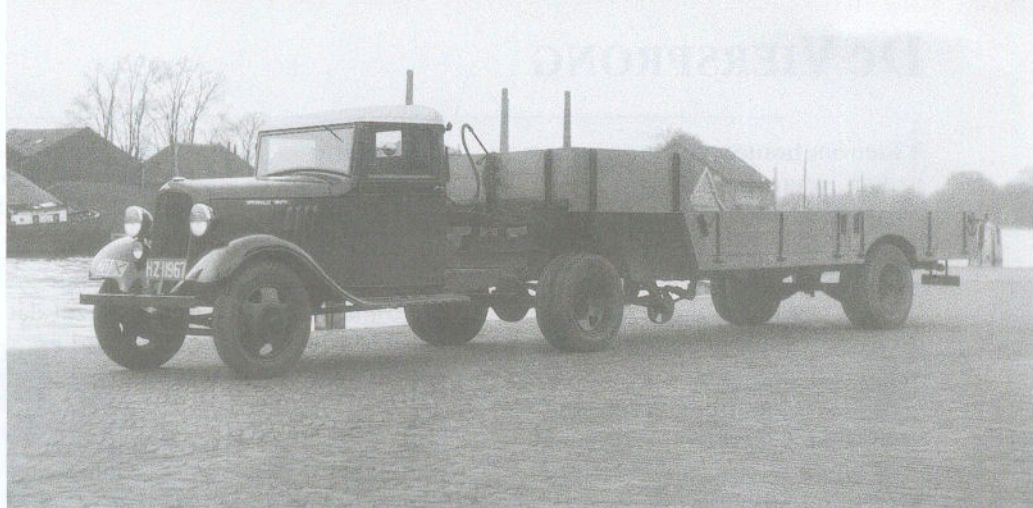

Afb. 5: Waterpolocompetitie van AZC in Boskoop of Waddinxveen. Voor het vervoer stelden Van der Horst en Van der Bijl hun vrachtschip beschikbaar (coll. B.W. van 't Riet).

vond dat ze bij vreemden het vak moesten leren; *'thuis word je teveel verwend.'* Jan was in de leer bij een wagenmaker in Wassenaar en Bart leerde het vak in Kudelstaart. Dat was iedere dag een eind op de fiets heen en terug; later kregen de jongens hiervoor een motorfiets.

Het vak

Het wagenmakersvak kende vele aspecten. Willem was aanvankelijk begonnen met het bouwen van rijtuigen en koetsen, maar in Alphen werd de opbouw van auto's voor het transport van goederen en dieren een belangrijke activiteit. Daarnaast maakte hij kruiwagens voor kalkbranderij 'Zeerust' van J.W. Clant in de Gnephoek (nu BouwCenter Goedhart) en voor kalkbranderij 'Woellust' van Wernink aan de Oudshoornseweg. Na een paar maanden kwamen de kruiwagens verbrand terug door de gloeiende schelpen die erin werden vervoerd. Ze moesten dan worden gerepareerd of vernieuwd. De kalkbranderijen waren beste klanten. Er werden ook 'kaasbrikken' gemaakt waarmee de boeren naar de kaasmarkten reden om hun kazen te verkopen. Een onderdeel daarvan was het maken van wielen. Wielen maken was een vak. Een kruiwagenwiel had in de velg vier gaten voor de naven. Grotere wielen hadden twaalf, veertien of zestien gaten die machinaal gemaakt werden. Willem kwam altijd goed uit. Willem reisde regelmatig de boeren af om hun wagens te smeren. De jongens mochten dan wel eens mee maar, als het koffietijd was, niet mee naar binnen omdat ze toch geen koffie dronken. Er waren echter boeren die erop stonden dat de jongens ook binnenkwamen, omdat ze anders misschien op het erf kattenkwaad zouden uithalen, zoals het stelen van peren. Binnen kregen Jan en Bart dan ieder een halve babbelaar. Willem kocht ook oude boerenkarren op, repareerde ze en verving de houten wielen door luchtbanden; dan werden ze aan boeren te koop aangeboden. Voor Bezemer in de J.W.C. Bloemstraat werd een ziekenwagen met brancard gemaakt.

Afb. 6: De laadbak van de vrachtauto voor vrachtrijder D.C. van Rijn is gereed (coll. B.W. van 't Riet).

Willem van 't Riet had veel plezier in zijn werk en hart voor zijn zaak. Kreeg hij per post een briefkaartje uit Valkenburg (ZH) dan gebeurde het meestal dat een van zijn jongens bij Frans Bakker een bakfiets moest huren om daarmee in Valkenburg enig reparatiewerk op te halen. Dat was dan wel een dagtaak. Of er moest bij Houthandel Sprey hout worden opgehaald, veelal een paar zware balken, voor de carrosseriebouw. Twee jongens gingen dan met een handkar naar het logement 's Molenaarsbrug, waar ze met het overzetveer van Hans Zaad overstaken naar de Hoge Zijde om Sprey te bereiken. Vandaar werden de zware balken naar het veer gedragen en aan de Lage Zijde op de handkar geladen. Moesten kruiwagens worden vervoerd, dan ging dat meestal te voet of op de fiets; dit laatste met een latje, een touwtje en vier spijkers, waarmee de kruiwagen achter de fiets werd gebonden. Willem kocht ook gekapte bomen op. Bomenrooiers uit Aarlanderveen rooiden ze voor hem en dan moesten zijn jongens ze met de handkar ophalen. Zo begonnen ook Jan en Bart al als kind aan het vak te ruiken. Vader leerde ze met de draaibank omgaan waarop ze zweeptolletjes draaiden, die zij vervolgens op school aan hun medeleerlingen verkochten. Willem leerde ze eerst veilig werken met zijn machines. Zijn motto was: *'Een machine is en blijft altijd je vijand; zo gauw het je vriend wordt, pakt hij je.'*

Met Schouten's Oliehandel werd

veel samengewerkt: perrons en lantaarns maken op de losplaatsen. Voor P.J. (Piet) Schouten, het veevervoersbedrijf in de Hooftstraat nr. 208, werden veewagens gebouwd. Toen deze Schouten zeventien jaar was en dus nog geen rijbewijs had, reed hij toch al met de veewagen, een oude GSC, naar Texel om schapen op te halen. Soms liet hij in zijn veewagen, die in de Hooftstraat werd geparkeerd, paarden overnachten. Ze konden 's nachts behoorlijk tekeer gaan. Piet reed dan in zijn pyjama een rondje door de Lage Zijde en zette de wagen weer op dezelfde plaats terug; de paarden waren inmiddels rustig geworden. Zo ging dat vroeger.

Willem van 't Riet heeft nog als wagenmaker bij het Koninklijk Huis gesolliciteerd. Hij werd echter niet aangenomen.

De bezetting

Tijdens de bezetting zat Jan ondergedoken in Vollenhove, Overijssel. Hij werd gepakt en verbleef het laatste half jaar van de oorlog als dwangarbeider in Duitsland. Daar moest hij werken onder toezicht van Duitse soldaten met geweren in de aanslag. Bart zat twee jaar ondergedoken bij familie in Abbenes. Op maandag deed hij de was met soda en groene zeep; op andere dagen leerde hij varkens slachten, moest hij kachelhoutjes hakken of kweekte hij narcissen, alles tegen de verveling.

Schoenhandelaar P.M. Gaalswijk in de Raadhuisstraat nr. 228 vroeg Van

De VIERSPRONG

't Riet om houten zolen voor hem te maken, waarop hij dan banden maakte. Zo werden ook zolen met halve of hele hakken geleverd. In de bezettingsjaren zijn heel wat blokjes beukenhout gezaagd voor de gasgeneratoren achter de auto's. Regelmatig kwamen Duitsers in de werkplaats met de opdracht om wat te maken. Willem was niet bang voor ze en wenste niet naar hun bevelen te luisteren. Er werd normaal betaald met geld of in natura. Ook de boeren rekenden veelal in natura af. Bovendien had Van 't Riet familie in de Haarlemmermeer waardoor het gezin de hongerwinter redelijk goed is doorgekomen.

Eenmaal kwam bij Van 't Riet een Duitse officier op bezoek. Hij stapte ongevraagd naar binnen en vond dat de familie zo'n mooi harmonium had; hij wilde dat eigenlijk wel meenemen. Moeder Van 't Riet haalde in paniek haar man uit de werkplaats. *'Er zit een Duitser achter ons orgel.'* Willem van 't Riet maakte korte metten: *'Eruit.'* Wijzend op de foto van de koningin aan de muur zei de Duitser: *'Willemientje komt niet terug.'* Willem was uiteraard overtuigd dat ze wel terug zou komen. *'Je gaat toch bij een vreemde niet zomaar naar binnen? Eruit.'* En zowaar, de Duitser ging.

Bevrijding

Na de bevrijding werd Bart opgeroepen in militaire dienst, drie en een half jaar lang. De legerleiding wilde dat hij beroepsmilitair werd maar Bart bedankte; hij zei dat zijn vader een klein bedrijf had en dat hij hem moest helpen.

Van 't Riet heeft in 1964 voor een particulier, J. Slappendel, Lindenhovestraat nr. 10 te Zwammerdam, een vaste brug naar diens villa gebouwd. Deze ligt er nog steeds. Zijn trouwste knecht was Dick Evert, die in Leiden woonde en dagelijks op de fiets naar de Hooftstraat kwam. Overdag, van zes uur 's ochtends tot zes uur 's avonds, was hij bij Van 't Riet in de kost. Bij Van 't Riet kon hij een knaak per week meer verdienen dan in Leiden.

De volgende generatie

Jan en Bart van 't Riet namen in de jaren zestig van de vorige eeuw de leiding van het bedrijf van hun vader over. Willem overleed in Alphen aan den Rijn op 25 januari 1967. Zijn echtgenote, Boukje van Santen, stierf alhier op 19 december 1972.

De beste klant van Jan en Bart werd het vervoersbedrijf Steenberg te Bodegraven. Het bedrijf had een groot wagenpark waarvoor firma Van 't Riet de opbouwen mocht

maken en onderhouden. Als het nodig was gingen de jongens zelfs 's nachts naar Bodegraven om een spoedklus te klaren. Verder werd er voor verschillende Alphense transportbedrijven gewerkt.

Van 't Riet bleef een relatief klein bedrijf met een paar werknemers. Dat was eigenlijk een geluk bij een ongeluk. Ondanks de moordende concurrentie konden Jan en Bart het hoofd boven water houden. Andere kleine bedrijven gingen echter failliet. In Alphen waren er naast Van 't Riet nog Zwartjes en H. Goudberg (Hooftstraat nr. 219); in Zwammerdam had Gerrit Bosman een soortgelijk bedrijf. In deze regio is uiteindelijk alleen Zwartjes overgebleven; die heeft nu in Koudekerk een bloeiend bedrijf.

Bart is in 1982 gestopt met werken. Zijn ogen waren slecht geworden en zijn knieën deden het ook niet meer. Jan zette het bedrijf alleen voort, maar het aantal opdrachten werd steeds minder. In 1988 sloot Jan het bedrijf waarin hij 52 jaar had gewerkt. In het pand Hooftstraat nr. 202 woonde daarna gedurende zeven jaar de zoon van Jan; in de werkplaats werden auto's en caravans gestald. Later werd dit pand verhuurd aan 'Tiffany Centre'. De grote loods achter het huis werd in 1988 gekocht door Baart en Godthelp voor de stalling van oude auto's en motoren. Thans is op nr. 202 het klussenbedrijf 'Me Broer' gevestigd.

Noten:

1. Hooftstraat nr. 279, kadaster Oudshoorn sectie C nr. 2021.
2. Hooftstraat nrs. 216-218, kadaster Oudshoorn sectie C nrs. 2174, 2175 en 2176, in 1908 omgenummerd tot de nrs. 2498 en 2499.
3. Hooftstraat nr. 202, kadaster Oudshoorn sectie C nr. 2897, later C nr. 2947.

Afb. 7: Het pand Hooftstraat nr. 202, dat W.G. van 't Riet in 1932 liet bouwen; thans klussenbedrijf 'Me Broer' (foto, coll. Hist.Ver. 277-6-6).